

ste:
"Cleopatra", 2009, Rafael
"Ordalo Pinheiro boyan-
mış fayans, sırlı seramik,
yapımı pamuk kroşe,
100x70x135 cm.,
DMF, Lisbon).

l sayfa:
"Carmen Miranda", 2008,
"Aslanmaz çelik kap ve
"Apaklar, çimento,
70x150x430 cm.,
"George Guimarães, Ponte
"e Lima koleksiyonu
"Ana Paula Carvalho).

maktadır, izleyiciyi önce büyüleyen heykeli aslında bu sahnede ki saldırı karakterin, erkek, çıplak çiftler üzerinde bulunan plastik askıların önerdiği sado-mazo dekorasyon nedeniyle ne yapacağını bilemediği bir durumdur. Burada Joana Vasconcelos'un konsepti İspanya'ya, İspanyolca da çift kelimesinin aynı zamanda kelepçe anlamına gelmesine gönderme yapmasının yanı sıra son model polis kelepçesi modelinde olmasıdır da.

"Burka" adındaki -ki bu da en iyi Pinacoteca do Estado in Sao Paulo sekizgen iç avluda sergilenebilir- bu nefes kesen enstelasyonu gördüğünde bir daha hiç kimse unutamaz.

Joana Vasconcelos "Bukra"nın altına saklanmış 6 m. uzunluğunda, yedi farklı renkte eteği üçüncü ve dördüncü kattan elektrikli kordonla trabzanların yanına toplar sarkıtır ve birden sessiz bir şekilde serbest bırakır.

Figür düşmeye başlar ve taş zemine inmeden önce bir ağır çekim edası ile yedi etek tek tek dalgalanıp olabilecek en dramatik şekilde yere erişir. Burka sadece müslüman kadınların acılarına değinmez, aynı zamanda yedi etek -denizin kıyıya ulaşmadan önce yedi dalganın kıyıya ulaştığı ile ilgili metafor- Naza-

re'de bulunan Portekizli kadınlara gönderme yapmaktadır.

Başka bir kinetik enstelasyon olan "Passerelle" burjuva zevki, tüketim, ilişki adamı-evcil hayvan, izleyici bir ayak pedalı kullandığı zaman batını bir saldırganlık göstermektedir... Onlarcasının asılması için bir mekanizma mı karşımızdaki? Porselen köpekler birbirlerine çarpıp yerde parçalara ayrılmaktadırlar. Bazı sanat eleştirmenleri fazlalık kültürü ve çevre ile ilgili endişelerini dile getirdiği zaman Joana Vasconcelos'un kendi dünyasını "görsel bir cinayet"e yakın bir halde gösterdiğini belirtmektedirler.

"Cennet Bahçesi"

Londra Haunch of Venison için yaptığı enstelasyonda "Cennet Bahçesi/Jardim do Eden" karanlık bir odada, yapay bir bahçe labirenti gibi düzenlendiği halde geri planda çalan müzik eşliğinde yürünür.

İçeri girdiğinizde ilk görülen şey cennetin parlak ve muhteşem renkli yorumu, bir kişinin kendini yüksek plastik içerikli bir muhitin ortasında, doğanın sadece elektrik lambalarının ışığında -teknik parlaklık- bulunduğu yerdir.

"Tagus'un Mücevheri"

Sanatçının en arzulu çalışması "Joia do Tejo/Tagus'un Mücevheri" Portekiz'in en sembolik binalarından biri olan Belem Kalesi (dünya kültür mirası olarak korunmaktadır)'nin gerdanlığa ihtiyacı olan hiç evlenmemiş bir prenses olduğunu, yapımı tasarlanan ikinci kulenin inşasının hiç bir zaman yapılmaması gerçeğine dayanarak açıklamaktadır.

Bu güzel Manuelian stili binayı plastik bir gerdanlık ile dekore etmiş; Binanın etrafına sanki bir boyunmuş gibi takılan; denizcilikte kullanılan plastik şamandıralardan, plastik kablolardan ve denge sağlayan borulardan yapılmış gerdanlık Joana Vasconcelos'un kamusal hayata müdahale etme konusundaki mutlak özgürlüğünü ortaya koymaktadır. Bu enstelasyon, sanatçının Portekiz'in ulusal mabedi üzerine yaptığı eleştirilerde, Portekiz bayrağını kroşe ile kaplayıp, önceki içeriği işlevsizleştirdiği çalışmalarında olduğu gibidir.

Onun bu müdahaleci yöntemi bir çok kişiyi baştan çıkarmakta, bir kısmını da alındırmaktadır, ancak hiç kimseyi ününden habersiz bırakmadan... Çoğu çalışmasının kışkırtıcı karakteri ya ana konu ya da detaylandırmada yer almaktadır, yorum üretir; ironisi ve bazen sarkazmi gençler tarafından hayranlıkla izlenmektedir. Onun çalışmalarının şaşırtıcı tarafı saygısız tavrında yer alır. O beklenmedik malzeme seçimleriyle, icrasıyla ya da fikriyle hatırlanı verir.

Sanatsal sözcük hazinesi çoğu zaman ilk anda herkes tarafından anlaşılır, insanlar bu nedenle mesajının sadece bir parçasını, onun çalışmalarını akıllarında tutarlar ve bir çeşit yeni farkındalık yaratılmış gibi olur.

Herkesin aşırı miktarda görsel uyarılar tarafından yüklendiği günümüzde, bu şaşırtıcı çalışmaların sanatsal görsel farkındalıkları genellikle kendisinden uzaktaki bir halk üzerinde etkili oluyormuş gibidir.

Kaynakça:

Joana Vasconcelos ile röportaj ve "Joana Vasconcelos" Edicao Bial, (tarihsiz) adlı kitap.

Röportajlar: FEYZA AKDER

Doğanın büyüğü, düşü, gerçekliği

Elvan Alpay doğa yoluyla iletişim kuruyor, her sergide farklı bir olgu olsa da, temelde ilgisini çekenin hep doğa olduğunu söylüyor: Bazen bir kurbağa, karga, mantar, çiçek veya bakteri olabiliyor bu form. Clostridium Botulinum bakteri formunun yorumlanması ile ortaya çıkan devasa üç boyutlu duvar heykeli doğa çekiminin en etkili örneklerinden biri.

elvanalpay

Hem tuval hem de polyesterden yapılmış duvar heykelleri, metal kesimler gibi farklı malzeme ve alanlarda çalışmalar üretiyorsunuz. Aslında bir malzemeye hâkim olma, onu sevme ve neredeyse bir bağıllık kurma, daha da romantikleşirsek sadakat karşısında sizin bağımsızlık, yenilik ve yeniden başlamanın getirdiği zihinsel ve duygusal süreçleri aradığınızı söyleyebilir miyiz? Bize polyesterden, metal kesime, sonra da tuvale geçmenin öykülerini anlatabilir misiniz?

1989'da katıldığım ilk sergiden bu yana epeyce zaman geçti ve evet, bu süreçte farklı malzemelerle çalıştım, birçok tecrübe edindim. Beni malzeme araştırmaya iten, malzemenin kendisinden ziyade, ortaya koymak istediğime sağlayacağı olanak oldu hep. Malzemeye hâkim olmaya, onu işlevi dışında kullanmaya yönelmem, anlatımım için kaçınılmaz olabilen, doku ve rölyefe duyduğum gereksinimden kaynaklandı. Nadiren malzemenin kendisine atıfta bulundum. Döküm ayna, döküm cam ve alüminyum, paslanmaz çelik, strafor köpük, polyester, sim ve birtakım seri üretim plastik objelerin bir araya getirilmesinden faydalanarak işler ürettim. Hepsinin uygulama süreci birbirinden çok farklı olsa da, ortaya çıkanlarda ortak bir duygu olduğu çok aşikâr. Son dönemde ürettiğim tuvalerde polyester

Üstte:
"İsimsiz", 2010, tuval
üzerine karışık teknik,
180x180 cm.,
(© Elvan Alpaly).

Sol sayfa:
"Düş-Orman VI", 2008,
tuval üzerine karışık
teknik, 150x100 cm.,
(© Elvan Alpaly).

kâğıt kullanıyorum. Bir sefer büküldüğünde asla kendini geri bırakmama özelliği sayesinde, arzu ettiğim, röl-yef benzeri dokuyu oluşturabiliyorum. Bunun yanı sıra, tam şeffaf ve yarı şeffaf olarak kullanılabilirliği de çok katmanlı çalışma olanağı sağlıyor bana.

Düzenleme ve malzeme kullanarak çalışmak ile tuval resmi yapmak arasında, en belirgin farklılık üretim sürecinde yaşananlar oluyor aslında. Malzeme daha hedefe yönelik bir yöntem; o anın değil, geleceğin hedeflenmesi gibi... Bir kurgu veya tasarımı oluşturduktan sonra, onu gerçekleştirme aşamasında malzemeye hâkim olma süreci yaşansa da, aslen hedef belirli. Burada tasarım tamamlandıktan sonra malzemeye hâkimiyet sürecinin heyecanından bahsedebilirim. Resim yapmak ise o anda olmayı yoğunlaştıran, müdahalelere fırsat veren, üretim esnasında alınan kararlarla şekillenen bir süreç, nerede durulacağını kristalize oluşunu beklemek benim için. Malzemeyle üretim çok yoğun bir ön düşünsel süreç gerektirirken, ben tuvale başlarken eskiz dahi yapmıyorum. Üretim aşamaları süresince alınan kararların, sonucu belirlemesi, sanırım şu aralar duygusal olarak kendimi daha yakın hissettiğim bir yöntem. Katmanları lego gibi düşünüyorum. Yapıyı oluşturma araçlarımız onlar. Bazen yapının kendisi çok belirgin olup tesadüflere olanak tanımazken bazen de süreç yeni yapılara gebe olabiliyor, tesadüflerimizi kendi yaratışımız gibi...

Sizinle ilgili yazılan bir yazıda "Banal ya da sıradan olanın, hicvi olanın hicvini yapmak" üzerine eserler oluşturduğunuz söyleniyor. Bize bu nitelendirmeyi biraz açıklayabilir misiniz?

Banal olanın hicvini yapmak, doğrusu benim bir tanımlamam değildi ancak açacak olursam, o dönem

2000'lerin başında, polyester döküm heykeller yapıyordum ve özellikle aşağı beğeni tercihi varsayılan, çok renkli, simli, süslü, plastik nesnelere de katıyordum dökümlerimin içerisine, "kiç" olanın nesnenin kendisi olamayacağı, bunu belirleyecek olanın nesnenin kullanımı ve algılanışıyla ilgili olduğuna vurgu yapıyordum. Küçük bir örnek verecek olursam, Joseph Beuys'un işlerini, en kurumsal müzelerde, en başköşelerde göstermenin, Mona Lisa baskılı tabaklarda yemek yemekten oldukça farklı bir dönüşüm oluşu gibi...

"Clostridium Botulinum" bakteri formunu kullanarak bir seri oluşturmuştunuz. Konu, -ya da birim mi demeliyiz- olarak bir bakteriyi nasıl seçtiniz? Mikrokozmosa odaklanıp çalışmak nasıl bir deneyimdi?

Ben doğa yoluyla iletişim kurabiliyorum. Her sergide farklı bir olgu olsa da, temelde hep doğa ilgimi çeken. Bu bazen bir kurbağa, karga, mantar, çiçek ve ya bakteri olabiliyor bu form. Clostridium Botulinum bakteri formunun yorumundan üretmiş olduğum devasa (12x2.4 m.) üç boyutlu duvar heykelinin bulunduğu "Organizma/Orman" başlıklı sergim, doğada gözümüzün göremediği mucizevi formlar üzerinden, göremediğimiz ve tanımlamadığımız ancak dünyada var olan, süregelen durumların bizi istemimiz dışında sarmalıyor oluşunun kaçınılmazlığı, bizim evrenle, kozmosla olan organik bağımızın algımızın çok ötesinde ve kontrolümüzün tamamen dışında oluşuna bir atıftı esasen.

Son çalışmalarınızda neleri öne çıkarıyorsunuz?

2008 İstanbul "Düş/Orman" sergimde yoğunlukla mantar formu vardı. Büyü, düş ve gerçeklik üst başlığında toplayabileceğimiz bu çalışmalarda "orman" tekinsiz alan olarak büyümenin, birey olmaya cesaret etmenin, özgürleşmenin metaforuydu bir anlamda.

Bundan sonraki projelerinizden bize söz edebilir misiniz?

Şu aralar, 2011 sonbahar/kış sezonunda İstanbul Galerisi Nev'de gerçekleşecek sergimin ön çalışmalarını yapıyorum. "Kendi gerçekliğini yaratma" konusuna yoğunlaşıyorum. Malzemede çok farklı bir yöne gitmiyorum. Yüze resmi ve polyester kolajlar yine olacak ancak renkler çok canlı, formlar daha saldırgan duruyor, yine hep doğadan. Bunun dışında ipucunu verebileceğim, ahşap hamurundan, tamamen elde üretilmiş üç boyutlu formlar üzerinde çalışabilirim.

1968 İstanbul doğumlu Elvan Alpaly, Mimar Sinan Üniversitesi mezunu. 1990'da ilk kişisel sergisini açan Alpaly, Paris, Köln, Londra, Düsseldorf, New York gibi merkezlerde sergilere katıldı. Sanatçının yurtiçinde birçok koleksiyonda ve Paris Fondation Cartier koleksiyonunda işleri bulunuyor.